

ČEZ

Domstolens dom (Store Afdeling)

27. oktober 2009*

I sag C-115/08,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Landesgericht Linz (Østrig) ved afgørelse af 5. marts 2008, indgået til Domstolen den 17. marts 2008, i sagen:

Land Oberösterreich

mod

ČEZ as,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene K. Lenaerts, J.-C. Bonichot og P. Lindh samt dommerne C.W.A. Timmermans, A. Rosas, K. Schiemann (refererende dommer), P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis og L. Bay Larsen,

* Processprog: tysk.

generaladvokat: M. Poiares Maduro
justitssekretær: fuldmægtig C. Strömholm,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 10. marts 2009,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Land Oberösterreich ved Rechtsanwälte J. Hintermayr, F. Haunschmidt, G. Minichmayr, P. Burgstaller, G. Tusek og C. Hadeyer

- ČEZ as ved Rechtsanwalt W. Moring

- den østrigske regering ved E. Riedl, C. Rauscher og C. Pesendorfer, som befuldmægtigede

- den tjekkiske regering ved M. Smolek, som befuldmægtiget

- den franske regering ved A.-L. During, som befuldmægtiget

- den polske regering ved M. Dowgielewicz, M. Nowacki og D. Krawczyk, som befuldmægtigede

- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved E. Traversa og B. Schima, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 22. april 2009,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 10 EF, 12 EF, 28 EF og 43 EF.

- 2 Anmodningen er indgivet i forbindelse med en sag mellem Land Oberösterreich og ČEZ as (herefter »ČEZ«) vedrørende de skadevirkninger eller den risiko for skadevirkninger, der er forbundet med ioniserende stråling, som kan påvirke landbrugsområder i Østrig, der ejes af nævnte delstat, som følge af ČEZ' drift af et atomkraftværk i Temelín i Den Tjekkiske Republik.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

Euratomtraktaten

3 Artikel 1, stk. 2, EA bestemmer:

»Fællesskabet har til opgave gennem skabelsen af de nødvendige betingelser for den hurtige dannelse og udvikling af en kerneenergiindustri at bidrage til højnelse af levestandarden i medlemsstaterne og til udvikling af forbindelserne med andre lande.«

4 Artikel 2 EA bestemmer:

»Til opfyldelse af sin opgave skal Fællesskabet under de i denne traktat foreskrevne betingelser:

[...]

- b) indføre ensartede sikkerhedsnormer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed og overvåge deres anvendelse

- c) lette investeringer og, særligt ved at støtte virksomhedernes initiativ, sikre oprettelsen af sådanne væsentlige anlæg, som er nødvendige for kerneenergiens udvikling i Fællesskabet

[...]«

- 5 Artikel 30 EA-39 EA udgør kapitel 3 med overskriften »Sundhedsbeskyttelse« i Euratomtraktatens afsnit II med overskriften »Bestemmelser til fremme af kerneenergiens udvikling«.

- 6 Artikel 30 EA bestemmer:

»I Fællesskabet indføres grundlæggende normer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed mod de farer, som er forbundet med ioniserende stråling.

Ved grundlæggende normer forstås:

- a) de maksimale doser, der kan tillades med fornøden sikkerhed

b) den maksimalt tilladelige bestråling og kontaminering

[...]«

7 Ifølge artikel 31 EA gælder:

»De grundlæggende normer udarbejdes af Kommissionen, efter indstilling fra en gruppe personer udpeget af Det Videnskabelige og Tekniske Udvalg blandt medlemsstaternes videnskabelige eksperter, især blandt eksperter for offentlig sundhed. [...]

Efter høring af Europa-Parlamentet vedtages de grundlæggende normer af Rådet med kvalificeret flertal på forslag af Kommissionen, der til dette oversender de udtalelser, den har indhentet fra udvalgene.«

8 I artikel 32 EA angives følgende:

»Efter anmodning fra Kommissionen eller fra en medlemsstat kan de grundlæggende normer revideres eller kompletteres efter den i artikel 31 angivne fremgangsmåde.

Kommissionen skal behandle enhver anmodning, der fremsættes af en medlemsstat.«

9 Artikel 33 EA bestemmer:

»Hver medlemsstat vedtager de love og administrative bestemmelser, der er egnede til at sikre overholdelsen af de fastlagte grundlæggende normer [...]

Kommissionen afgiver alle henstillinger med henblik på at sikre en harmonisering af de gældende bestemmelser i medlemsstaterne.

Med henblik herpå skal medlemsstaterne meddele Kommissionen de ved denne traktats ikrafttræden gældende bestemmelser tillige med senere forslag til bestemmelser af samme karakter.

[...]«

10 I artikel 35 EA foreskrives følgende:

»Hver medlemsstat opretter de nødvendige anlæg til gennemførelse af en permanent kontrol med radioaktivitetsmængden i atmosfæren, i vand og i jord, samt til gennemførelse af kontrol med overholdelsen af de grundlæggende normer.

Kommissionen har adgang til disse kontrolanlæg; den kan føre tilsyn med deres funktion og effektivitet.«

11 Ifølge artikel 36 EA gælder:

»Oplysninger vedrørende de i artikel 35 omhandlede kontrolforanstaltninger meddeles Kommissionen regelmæssigt af de kompetente myndigheder, for at den kan være løbende underrettet om den mængde af radioaktivitet, som befolkningen kan antages at være udsat for.«

12 Artikel 37 EA fastsætter følgende:

»Hver medlemsstat skal forsyne Kommissionen med alle almindelige oplysninger vedrørende planer om bortskaffelse af radioaktivt spild i enhver form, for at det derved kan afgøres, om iværksættelsen af denne plan kan antages at medføre en radioaktiv kontaminering af en anden medlemsstats vande, jord eller lufrum.

Efter høring af den i artikel 31 omhandlede ekspertgruppe afgiver Kommissionen sin udtalelse inden for en frist af seks måneder.«

13 I artikel 38 EA fastsættes følgende:

»Kommissionen retter til medlemsstaterne alle henstillinger vedrørende radioaktivitetsmængden i atmosfæren, i vand og i jord.

I påtrængende tilfælde udsteder Kommissionen et direktiv, i hvilket den pålægger den pågældende medlemsstat, inden for en af Kommissionen fastsat frist, at træffe alle nødvendige forholdsregler for at undgå en overskridelse af de grundlæggende normer og for at sikre forskrifternes overholdelse.

Hvis denne stat ikke inden for den fastsatte frist efterkommer Kommissionens direktiv, kan denne eller enhver interesseret medlemsstat, uanset bestemmelserne i artiklerne 141 og 142, øjeblikkelig forelægge sagen for Domstolen.«

14 Artikel 192 EA bestemmer:

»Medlemsstaterne træffer alle almindelige eller særlige foranstaltninger som er egnede til at sikre opfyldelsen af de forpligtelser, som følger af denne traktat, eller af retsakter foretaget af Fællesskabets institutioner. De letter Fællesskabet gennemførelsen af dets opgaver.

De afholder sig fra at træffe foranstaltninger, der er egnede til at bringe virkeliggørelsen af denne traktats målsætning i fare.«

Konventionen om nuklear sikkerhed

15 Ved Kommissionens afgørelse 1999/819/Euratom af 16. november 1999 (EFT L 318, s. 20) godkendtes Det Europæiske Atomenergifællesskabs tiltrædelse af konventionen om nuklear sikkerhed vedtaget den 17. juni 1994. Alle medlemsstaterne har også tiltrådt denne konvention.

- 16 I det tredje afsnit i den erklæring, der er knyttet til afgørelse 1999/819, som ændret ved Kommissionens afgørelse 2004/491/Euratom af 29. april 2004 (EUT L 172, s. 7), angives, at Fællesskabet sammen med [...] medlemsstater[ne] [har] kompetence på de områder, der dækkes af artikel 7 og artikel 14 til 19 i konventionen i medfør af traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskabs artikel 2, litra b), og de relevante artikler i afsnit II, kapitel 3, med titlen »Sundhedsbeskyttelse«.
- 17 Ifølge artikel 1, nr. ii), i konventionen om nuklear sikkerhed er et af konventionens formål »at skabe og fastholde en effektiv beskyttelse mod strålingsfare på alle nukleare anlæg for at beskytte enkeltpersoner, samfund og miljø mod de skadelige virkninger af ioniserende stråling fra sådanne anlæg«.
- 18 Artikel 7 i konventionen om nuklear sikkerhed bestemmer:
- »1. De kontraherende parter indfører og opretholder hver især en lovgivning for nukleare anlægs sikkerhed.
2. Denne lovgivning skal indeholde bestemmelser om:
- i) indførelse af nationale sikkerhedsforskrifter
- ii) en godkendelsesordning for nukleare anlæg og forbud mod drift af nukleare anlæg uden godkendelse

iii) en ordning for lovfæstet inspektion og vurdering af nukleare anlæg for at sikre overholdelse af gældende forskrifter og af godkendelsens betingelser

iv) håndhævelse af gældende bestemmelser og godkendelsens vilkår, herunder suspendering, ændring eller tilbagekaldelse.«

19 Konventionens artikel 8, stk. 1, bestemmer:

»De kontraherende parter opretter eller udpeger hver især en kompetent myndighed, som skal udføre den lovgivning, der omtales i artikel 7, og udstyres med tilstrækkelig myndighed, kompetence og finansielle og menneskelige ressourcer til at kunne udføre sine opgaver.«

20 Konventionens artikel 14 med overskriften »Sikkerhedsvurdering og sikkerhedskontrol« angiver:

»De kontraherende parter træffer hver især alle nødvendige foranstaltninger for at sikre, at:

i) der, før et nukleart anlæg opføres og tages i brug samt i hele dets levetid, foretages omfattende, systematiske sikkerhedsvurderinger. Disse vurderinger, som skal være veldokumenterede, ajourføres på grundlag af driftserfaringerne og vigtige nye sikkerhedsoplysninger og behandles under den kompetente myndigheds ledelse

- ii) der ved hjælp af analyse, overvågning, afprøvning og inspektion foretages kontrol for at sikre, at det nukleare anlægs fysiske tilstand og drift stadig svarer til dets udformning og er i overensstemmelse med de nationale sikkerhedsforskrifter og bestemmelserne og betingelserne for dets drift.«

21 Konventionens artikel 15 med overskriften »Strålingsbeskyttelse« bestemmer:

»De kontraherende parter træffer hver især alle nødvendige foranstaltninger for at sikre, at de ansattes og offentlighedens udsættelse for stråling fra et nukleart anlæg i alle driftssituationer holdes på så lavt et niveau, som det er praktisk muligt, og at ingen enkeltpersoner udsættes for strålingsdoser, der overskrider de nationale dosisgrænser.«

22 Konventionens artikel 16-19 har henholdsvis overskrifterne »Katastrofeberedskab«, »Placering«, »Udformning og opførelse« og »Drift«. I bestemmelserne er fastsat forskellige forpligtelser vedrørende disse spørgsmål.

Direktiv 96/29/Euratom

23 Rådets direktiv 96/29/Euratom af 13. maj 1996 om fastsættelse af grundlæggende sikkerhedsnormer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed mod de farer, som er forbundet med ioniserende stråling (EFT L 159, s. 1), er vedtaget på grundlag af artikel 31 EA og 32 EA.

24 I dette direktivs artikel 2, stk. 1, er fastsat:

»Dette direktiv gælder for alle praksisser, som indebærer risiko for ioniserende stråling, der kommer enten fra en kunstig strålekilde eller fra en naturlig strålekilde i de tilfælde, hvor naturligt forekommende radionuklider bearbejdes eller er blevet bearbejdet under hensyn til deres radioaktive, fissile eller fertile egenskaber, herunder navnlig:

- a) fremstilling, bearbejdning, håndtering, anvendelse, besiddelse, opbevaring, transport, import til og eksport fra Fællesskabet og bortskaffelse af radioaktive stoffer

- b) drift af alt elektrisk udstyr, der udsender ioniserende stråling, og som indeholder komponenter, der arbejder med en spændingsforskel på mere end 5 kV

- c) eventuelle andre praksisser, som fastsættes af medlemsstaten.«

25 Direktivets artikel 4 med overskriften »Tilladelse« bestemmer i stk. 1, litra a):

»Alle medlemsstater skal kræve forudgående tilladelse for følgende praksisser, undtagen hvor andet er fastsat i denne artikel:

- a) drift og nedlukning af et hvilket som helst anlæg i den nukleare brændselscyklus [...].«

26 Direktiv 96/29's artikel 6, stk. 3, bestemmer:

»Derudover sikrer hver medlemsstat:

- a) at enhver bestråling med henblik på optimering holdes på så lavt et niveau, som det med rimelighed er muligt under hensyn til økonomiske og sociale faktorer
- b) at summen af modtagne doser fra samtlige relevante praksisser ikke overstiger de i dette afsnit fastsatte dosisgrænser for stråleudsatte arbejdstagere, lærlinge, studerende og enkeltpersoner i befolkningen, jf. dog artikel 12.«

27 I direktivets artikel 13 fastsættes dosisgrænserne for enkeltpersoner i befolkningen.

28 Direktivets artikel 43, der er indeholdt i direktivets afsnit VIII med overskriften »Gennemførelse af strålebeskyttelse for befolkningen under normale forhold«, fastsætter under overskriften »Grundprincip«:

»Medlemsstaterne skaber de nødvendige betingelser for at sikre den bedst mulige beskyttelse af befolkningen på grundlag af principperne i artikel 6 og for anvendelsen af de grundlæggende principper for konkret beskyttelse af befolkningen.«

29 Direktiv 96/29's artikel 44 med overskriften »Betingelser for at give tilladelse til praksisser, der indebærer risiko fra ioniserende stråling for befolkningen« bestemmer:

»Konkret beskyttelse af befolkningen under normale forhold i forbindelse med praksisser, der kræver forudgående tilladelse, udgøres af alle de forholdsregler og enhver kontrol, der tjener til at erkende og fjerne faktorer, der i forbindelse med en hvilken som helst praksis, der medfører udsættelse for ioniserende stråling, kan tænkes at medføre en strålerisiko for befolkningen, som der ikke kan ses bort fra i strålebeskyttelsessammenhæng. Beskyttelsesforanstaltningerne omfatter følgende opgaver:

- a) undersøgelse og godkendelse af projekterede anlæg, der indebærer en strålerisiko, samt af den påtænkte placering af sådanne anlæg på medlemsstatens område, set ud fra et strålebeskyttelsessynspunkt
- b) godkendelse af idriftsættelsen af sådanne nye anlæg, hvis der er sikret en passende beskyttelse mod enhver stråling eller radioaktiv forurening uden for anlægget, om fornødent under hensyntagen til demografiske, meteorologiske, geologiske, hydrologiske og økologiske forhold

- c) gennemgang og godkendelse af planer for udledning af radioaktive stoffer.

Opgaverne skal udføres i overensstemmelse med regler, der er fastsat af de kompetente myndigheder på grundlag af omfanget af eksponeringsrisikoen.«

- ³⁰ Direktivets artikel 45 fastsætter under overskriften »Skøn over de af befolkningen modtagne doser«:

»De kompetente myndigheder skal:

- a) sikre, at skøn over doser fra de praksisser, der er nævnt i artikel 44, foretages på et så realistisk grundlag som muligt for befolkningen som helhed og for referencegrupper i befolkningen på alle steder, hvor sådanne grupper måtte findes
- b) bestemme, hvor hyppigt vurderingerne skal foretages, og træffe alle nødvendige foranstaltninger for at identificere referencegrupperne i befolkningen under hensyntagen til de effektive overførselsveje for de radioaktive stoffer

- c) sikre, at nævnte skøn over de af befolkningen modtagne doser under hensyntagen til strålerisiciene omfatter:
- vurdering af de doser, der skyldes ekstern bestråling, om nødvendigt med angivelse af den pågældende strålings art

 - vurdering af indtaget af radionuklider med angivelse af radionuklidernes art og om nødvendigt deres fysiske og kemiske tilstand, samt bestemmelse af disse radionuklidernes aktivitet og koncentration

 - vurdering af de doser, som referencegrupperne i befolkningen kan tænkes at modtage, og nærmere afgrænsning af disse grupper
- d) kræve, at der i arkiverne opbevares optegnelser over målinger af den eksterne bestråling, skøn over indtag af radionuklider og radioaktiv forurening samt resultaterne af vurderingen af de af referencegrupperne og befolkningen modtagne doser.«

31 Direktivets artikel 46 bestemmer under overskriften »Inspektion«:

»For så vidt angår sundhedsbeskyttelse af befolkningen opretter medlemsstaterne en inspektionsordning med henblik på at håndhæve de bestemmelser, der indførtes i overensstemmelse med dette direktiv, og med henblik på at gennemføre overvågning på strålebeskyttelsesområdet.«

32 Direktiv 96/29's artikel 47 med overskriften »Virksomhedernes ansvar« angiver i stk. 1:

»Medlemsstaterne påser, at den virksomhed, der er ansvarlig for en praksis, som er omhandlet i artikel 2, udfører denne praksis i overensstemmelse med principperne for beskyttelse af befolkningens sundhed på strålebeskyttelsesområdet, og navnlig at den i sine anlæg udfører følgende opgaver:

- a) når op på og opretholder et optimalt niveau for beskyttelse af miljøet og befolkningen

- b) afprøver effektiviteten af tekniske anordninger til beskyttelse af miljøet og befolkningen

c) ud fra et strålebeskyttelsessynspunkt godkender ibrugtagning af udstyr og fremgangsmåder til måling og vurdering, alt efter omstændighederne, af bestråling og radioaktiv forurening af miljøet og befolkningen

d) regelmæssigt kalibrerer måleinstrumenter og regelmæssigt kontrollerer, at de fungerer og anvendes korrekt.«

33 Direktivets artikel 48-53 udgør direktivets afsnit IX, der vedrører intervention i en strålerelateret nødsituation.

34 Direktivets artikel 54 bestemmer:

»I dette direktiv fastsættes de grundlæggende sikkerhedsnormer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed mod de farer, som er forbundet med ioniserende stråling, idet hensigten er, at medlemsstaterne gennemfører disse ensartet. Hvis en medlemsstat vil vedtage strengere dosisgrænser end dem, der er fastsat i dette direktiv, underretter den Kommissionen og de andre medlemsstater herom.«

35 Det er ubestridt, at Republikken Østrig ikke har givet Kommissionen eller de andre medlemsstater sådanne oplysninger.

Nationale bestemmelser

³⁶ § 364, stk. 2, i Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (den østrigske almindelige borgerlige lovbog, herefter »ABGB«) bestemmer:

»Ejeren af en fast ejendom kan forbyde den påvirkning i form af afløbsvand, røg, gas, varme, lugt, støj, vibrationer og lignende, der hidrører fra naboerne til denne faste ejendom, i det omfang, denne påvirkning overstiger de efter de stedlige forhold sædvanlige grænser, og den efter de stedlige forhold sædvanlige udnyttelse af den faste ejendom påvirkes væsentligt. Direkte udledning er under alle omstændigheder forbudt uden særlig hjemmel.«

³⁷ ABGB's § 364a bestemmer:

»Skyldes påvirkningen af den faste ejendom imidlertid bjergværksarbejde eller et anlæg på nabogrunden, der er godkendt af myndigheder, er ejeren af den berørte grund kun berettiget til at gøre et krav om erstatning for den lidte skade gældende ved domstolene, også selv om skaden er indtrådt som følge af omstændigheder, som der ikke blev taget hensyn til i forbindelse med myndighedernes godkendelse.«

Tvisten i hovedsagen og dens baggrund

³⁸ Land Oberösterreich er ejer af flere ejendomme, der anvendes til landbrugsdrift og landbrugsforsøg, og hvorpå der drives en landbrugsskole. Disse ejendomme befinder sig i Østrig ca. 60 km fra atomkraftværket Temelín, der er beliggende i Den Tjekkiske Republik 50 km fra den østrigske grænse.

- 39 Dette atomkraftværk drives af energiforsyningsvirksomheden ČEZ, der er et tjekkisk aktieselskab, i hvilket den tjekkiske stat har aktiemajoriteten.
- 40 De tjekkiske myndigheder godkendte i 1985 opførelsen og driften af atomkraftværket Temelín, og den 9. oktober 2000 blev der iværksat prøvedrift.
- 41 I 2001 anlagde Land Oberösterreich og et antal privatpersoner et søgsmål i henhold til ABGB's § 364, stk. 2, ved Landesgericht Linz for at få ČEZ pålagt at ophøre med at forårsage skadevirkninger eller risiko for skadevirkninger, der er forbundet med ioniserende stråling, som kan hidrøre fra et sådant anlæg.
- 42 Ifølge Land Oberösterreich vil den radioaktivitet, der udgår fra atomkraftværket under normal drift, eller i hvert fald den risiko for kontaminering, som er forbundet med driften eller eventuelle teknisk uheld, på varig og negativ måde påvirke den sædvanlige udnyttelse af dets faste ejendom. Betingelserne for et negatorisk søgsmål, i givet fald præventivt, er således opfyldt.
- 43 Anlægget har desuden været genstand for forhandlinger mellem Republikken Østrig og Den Tjekkiske Republik. En protokol over forhandlingerne blev undertegnet i Melk (Østrig) den 12. december 2000. Den 29. november 2001 vedtog disse stater et dokument med overskriften »Konklusionerne fra Melk-processen og opfølgningen deraf«. Der henvises bl.a. til dette dokument i den fælles erklæring fra Den Tjekkiske Republik og Republikken Østrig om deres bilaterale aftale om kernekraftværket i Temelín knyttet som bilag til slutakten til traktaten vedrørende de ti nye medlemsstater, heriblandt Den Tjekkiske Republiks, tiltrædelse af Den Europæiske

Union undertegnet i Athen den 16. april 2003 (EUT L 236, s. 17). Den Tjekkiske Republik og Republikken Østrig anfører i erklæringen, at de vil opfylde deres bilaterale forpligtelser inden for rammerne af de nævnte konklusioner.

- 44 Siden 2003 har atomkraftværket Temelín været udnyttet fuldt ud.
- 45 Som det fremgår af Kommissionens meddelelse af 6. november 2002 (KOM(2002) 605 endelig) til Rådet og Europa-Parlamentet om den nukleare sikkerhed i Den Europæiske Union, var spørgsmålene om kandidatlandenes kraftværkers nukleare sikkerhed i forbindelse med de førte forhandlinger om de ti nye medlemsstaters tiltrædelse i 2004 genstand for særlig opmærksomhed efter vedtagelsen af Det Europæiske Råds resolutioner af 3. og 4. juni 1999 i Köln, hvori Kommissionen opfordredes til at kontrollere anvendelsen af de høje sikkerhedsnormer i Central- og Østeuropa. Den gennemførte evaluering medførte både nedlukning af nukleare reaktorer og henstillinger om forbedringer af reaktorer med henblik på at bringe dem op på et sikkerhedsniveau, der kunne sammenlignes med det eksisterende sikkerhedsniveau i Den Europæiske Union for tilsvarende reaktorer. Kommissionen og Rådet har fulgt op på gennemførelsen af disse henstillinger [jf. navnlig punkt 4 i indledningen til nævnte meddelelse og dens punkt 1.1, litra b), og punkt 3.2].
- 46 Sideløbende med Melk-processen, i hvilken Kommissionen indtog en aktiv rolle for at fremme dialogen mellem de tjekkiske og østrigske myndigheder, blev den nukleare sikkerhed i atomkraftværket Temelín, på linje med de øvrige nukleare anlæg i kandidatlandene, evalueret af Kommissionen og Rådet. Resultaterne af denne evaluering viste, at det nukleare sikkerhedsniveau i dette værk — med forbehold af gennemførelsen af de foreslåede henstillinger — var tilfredsstillende [jf. punkt 1.1, litra b), i nævnte meddelelse].

- 47 Som det fremgår af punkt 5.3.2 i Kommissionens meddelelse med resumé af aktiviteter udført i 2004 og 2005 i henhold til Euratomtraktatens afsnit II, kapitel 3-10 (KOM (2006) 395 endelig), er der siden Den Tjekkiske Republiks tiltrædelse af Den Europæiske Union desuden gennemført kontrolbesøg i Temelín i 2004 og 2005 i henhold til artikel 35 EA.
- 48 Kommissionen afgav også en udtalelse dateret den 24. november 2005 om bortskaffelsesplanen for radioaktivt affald, som skyldes ændringer på atomkraftværket Temelín i Den Tjekkiske Republik, i henhold til Euratomtraktatens artikel 37 (EUT C 293, s. 40). I udtalelsen konkluderede Kommissionen bl.a., at »planen for bortskaffelse af radioaktivt affald af enhver form, som skyldes ændringer på atomkraftværket Temelín [...], hverken under normal drift eller i tilfælde af en ulykke af den type og størrelsesorden, som tages i betragtning i de almindelige oplysninger, vil kunne medføre radioaktiv forurening af betydning for sundheden i en anden medlemsstat eller for dens vand, jord eller luftrum«.
- 49 Den 3. november 2006 blev der foretaget kontrol af de to reaktorer i Temelín-anlægget, der blev endeligt erklæret for værende i overensstemmelse med den gældende lovgivning.

De præjudicielle spørgsmål

- 50 Landesgericht Linz anfører, at ABGB's § 364a, der udelukker anlæggelse af et negatorisk søgsmål med påstand om ophør med skadevirkninger hidrørende fra eksisterende anlæg, der er godkendt af myndighederne, ifølge tidligere retspraksis ligeledes finder anvendelse på anlæg, som er godkendt af udenlandske myndigheder, når skadevirkningen tilsyneladende er folkeretligt tilladt, og forudsætningerne for godkendelse i oprindelsesstaten i det væsentlige er de samme som i Østrig.

- 51 Oberster Gerichtshof har imidlertid i dom af 4. april 2006 udtalt, at det kun er godkendelser udstedt af østrigske myndigheder, der er omfattet af anvendelsesområdet for ABGB's § 364a. Denne bestemmelse tjener udelukkende som grundlag for bedømmelse af modstridende indenlandske interesser. Der er intet, der viser, at den østrigske lovgiver skulle have valgt at indskrænke ejendomsretten over beskadiget fast ejendom beliggende i Østrig udelukkende af hensyn til et fremmed lands økonomi og udenlandske offentlige interesser.
- 52 Ifølge Landesgericht Linz kan Oberster Gerichtshofs fortolkning af ABGB's § 364a være i strid med fællesskabsretten, idet den indebærer, at anlæg, der har en godkendelse udstedt af østrigske myndigheder, og anlæg, der har fået en godkendelse tildelt af en anden medlemsstats myndigheder, behandles forskelligt.
- 53 Da hverken EF-traktaten, Euratomtraktaten eller den afledte fællesskabsret indeholder regler om tildeling af godkendelser til atomkraftværker eller anerkendelse af sådanne godkendelser i andre medlemsstater end dem, der har udstedt disse, rejser den forelæggende ret spørgsmålet, om den anførte forskelsbehandling er i strid med artikel 10 EF, 12 EF, 28 EF eller 43 EF.
- 54 Det er på denne baggrund, at Landesgericht Linz har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) a) Er der tale om en foranstaltning med tilsvarende virkning som omhandlet i artikel 28 EF, såfremt der over for en virksomhed, der driver et atomkraftværk i en medlemsstat i overensstemmelse med lovgivningen i denne medlemsstat og

med de relevante fællesskabsforskrifter, og producerer strøm, som den leverer til forskellige medlemsstater, udstedes påbud af en ret i en nabomedlemsstat om at undlade at foretage eventuelle udledninger fra dette kraftværk, om at tilpasse værket til de tekniske forskrifter i en anden stat eller endog — såfremt det på grund af hele anlæggets kompleksitet er umuligt at træffe de nødvendige tilpasningsforanstaltninger — om at indstille anlæggets drift, når påbuddet i overensstemmelse med [Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT L 12, s. 1)] kan fuldbyrdes i alle medlemsstater, og retten i nabomedlemsstaten som en konsekvens af den fortolkning af de nationale retsforskrifter, der er anlagt af landets øverste domstol, ikke må tage hensyn til den eksisterende driftsgodkendelse af atomkraftværket, der er givet i den medlemsstat, hvor anlægget er beliggende, selv om retten ville have pligt til at tage hensyn til en national anlægsgodkendelse inden for rammerne af en tilsvarende national påbudssag, hvorunder der ikke ville kunne udstedes påbud til et anlæg, der er godkendt af myndighederne i indlandet?

- b) Skal de hensyn, der er forankret i EF-traktaten, fortolkes således, at den i lovgivningen i en medlemsstat foretagne sondring mellem indenlandske og udenlandske anlægsgodkendelser i hvert fald er ulovlig med henblik på den betragtning, at kun de nationale, men ikke de udenlandske økonomiske interesser, skal beskyttes, hvilket er et rent økonomisk motiv, der ikke anses for beskyttelsesværdigt inden for rammerne af de grundlæggende friheder?
- c) Skal de hensyn, der er forankret i EF-traktaten og det dertil knyttede proportionalitetsprincip, fortolkes således, at den faste sondring, der er opstillet i lovgivningen i en medlemsstat, mellem indenlandske og udenlandske anlægsgodkendelser i hvert fald er ulovlig, fordi driften af et anlæg, der er godkendt i den medlemsstat, hvori det er beliggende, i konkrete tilfælde skal kunne efterprøves af en ret i en anden medlemsstat under hensyn til de faktiske risici, der udspringer af anlægget for den offentlige orden, sikkerhed eller sundhed eller andre anerkendte tvingende almene hensyn?

- d) Har retterne i en medlemsstat ved vurderingen af proportionalitetsprincippet inden for rammerne af deres stillingtagen til, om foranstaltningen er begrundet, pligt til at behandle en godkendelse til at opføre et anlæg i den medlemsstat, hvori det er beliggende, som en indenlandsk godkendelse til opførelse, når godkendelsen i den medlemsstat, hvori anlægget er beliggende, på det retlige plan i det væsentlige er ligeværdig med en indenlandsk godkendelse?
- e) Spiller det ved vurderingen af det ovennævnte spørgsmål nogen rolle, at anlægget, der er godkendt i den medlemsstat, hvori det er beliggende, er et atomkraftværk, når der i en anden medlemsstat, hvor der er anlagt et negatorisk søgsmål med påstand om undladelse af udledning, per se ikke må drives anlæg af denne type, selv om der må drives andre former for kernetekniske anlæg?
- f) Har retterne i en medlemsstat, hvori der anlagt et sådant negatorisk søgsmål, pligt til, når den i spørgsmål 1 a) nævnte fortolkning af den nationale lovgivning er i strid med artikel 28 EF, at fortolke den nationale lovgivning fællesskabskonformt således, at ordene »anlæg, der er godkendt af myndighederne« omfatter såvel indenlandske anlægsgodkendelser som godkendelser, der er givet af myndigheder i andre EU-medlemsstater?
- 2) a) Er det foreneligt med forbuddet i artikel 43 EF mod begrænsning af etableringsfriheden for statsborgere i en medlemsstat på en anden medlemsstats højhedsområde, såfremt der over for en virksomhed, der driver et atomkraftværk i en medlemsstat i overensstemmelse med lovgivningen i denne medlemsstat og med de relevante fællesskabsforskrifter, udstedes påbud af en ret i en nabomedlemsstat om at undlade at foretage eventuelle udledninger fra dette kraftværk, om at tilpasse værket til de tekniske forskrifter i en anden stat eller endog — såfremt det på grund af hele anlæggets kompleksitet er umuligt at

træffe de nødvendige tilpasningsforanstaltninger — om at indstille anlæggets drift, når påbuddet i overensstemmelse med [forordning nr. 44/2001] kan fuldbyrdes i alle medlemsstater, og retten i nabomedlemsstaten som en konsekvens af den fortolkning af de nationale retsfor skrifter, der er anlagt af landets øverste domstol, ikke må tage hensyn til den eksisterende driftsgodkendelse af atomkraftværket, der er givet i den medlemsstat, hvor anlægget er beliggende, selv om retten ville have pligt til at tage hensyn til en national anlægsgodkendelse inden for rammerne af en tilsvarende national påbudssag, hvorunder der ikke ville kunne udstedes påbud til et anlæg, der er godkendt af myndighederne i indlandet?

- b) Skal de hensyn, der begrundet begrænsninger i etableringsfriheden, fortolkes således, at den i lovgivningen i en medlemsstat foretagne sondring mellem indenlandske og udenlandske anlægsgodkendelser i hvert fald er ulovlig med henblik på den betragtning, at kun de nationale, men ikke de udenlandske økonomiske interesser, skal beskyttes, hvilket er et rent økonomisk motiv, der ikke anses for beskyttelsesværdigt inden for rammerne af de grundlæggende friheder?

- c) Skal de i EF-traktaten forankrede hensyn, der begrundet begrænsninger i etableringsfriheden, navnlig proportionalitetsprincippet, fortolkes således, at den faste sondring, der er opstillet i lovgivningen i en medlemsstat, mellem indenlandske og udenlandske anlægsgodkendelser, i hvert fald er ulovlig, fordi driften af et anlæg, der er godkendt i den medlemsstat, hvori det er beliggende, i konkrete tilfælde skal kunne prøves af en ret i en anden medlemsstat under hensyn til de faktiske risici, der udspringer af anlægget for den offentlige orden, sikkerhed eller sundhed eller andre anerkendte tvingende almene hensyn?

- d) Har retterne i en medlemsstat ved vurderingen af proportionalitetsprincippet inden for rammerne af deres stillingtagen til, om begrænsningen af etableringsfriheden er begrundet, pligt til at behandle en godkendelse til at

opføre et anlæg i den medlemsstat, hvori det er beliggende, som en indenlandsk godkendelse til opførelse, når godkendelsen i den medlemsstat, hvori anlægget er beliggende, på det retlige plan i det væsentlige er ligeværdig med en indenlandsk godkendelse?

- e) Spiller det ved vurderingen af det ovennævnte spørgsmål nogen rolle i relation til etableringsfriheden, at anlægget, der er godkendt i den medlemsstat, hvori det er beliggende, er et atomkraftværk, når der i en anden medlemsstat, hvor der er anlagt et negatorisk søgsmål med påstand om undladelse af udledning, per se ikke må drives anlæg af denne type, selv om der må drives andre former for kernetekniske anlæg?
- f) Har retterne i en medlemsstat, for hvilke der anlagt et sådant negatorisk søgsmål, pligt til, når den i spørgsmål 2 a) nævnte fortolkning af den nationale lovgivning er i strid med artikel 43 EF, at fortolke den nationale lovgivning fællesskabskonformt således, at ordene »anlæg, der er godkendt af myndighederne« omfatter såvel indenlandske anlægsgodkendelser som udenlandske, der er givet af myndigheder i andre EU-medlemsstater?
- 3) a) Er der tale om indirekte forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet i strid med artikel 12 EF, såfremt retterne i en medlemsstat tager anlægsgodkendelser, der er givet af indenlandske myndigheder, i betragtning inden for rammerne af et negatorisk søgsmål, der er anlagt af privatpersoner mod et anlæg, med den følge, at påstande om undladelse eller tilpasning af anlægget er udelukket, mens retten i relation til anlægsgodkendelser, der er givet i andre medlemsstater af myndighederne dér, ikke tages i betragtning inden for rammerne af sådanne negatoriske søgsmål?

- b) Falder en sådan forskelsbehandling inden for [EF-]traktatens anvendelsesområde, eftersom den berører de retlige betingelser for, at selskaber, der driver sådanne anlæg, kan etablere sig i en medlemsstat, samt de retlige betingelser, hvorunder sådanne selskaber producerer strøm og leverer den til andre medlemsstater, og i det mindste har en indirekte sammenhæng med virkeliggørelsen af de grundlæggende friheder?
- c) Kan en sådan forskelsbehandling anses for objektivt begrundet, når den pågældende ret i medlemsstaten ikke foretager en konkret prøvelse af de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for godkendelsen i den medlemsstat, hvor anlægget er beliggende? Er det i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, at der som en minimumsbetingelse for at tage en udenlandsk godkendelse, der er givet i den medlemsstat, hvor anlægget er beliggende, i betragtning ved retterne i en anden medlemsstat, at godkendelsen i retlig henseende i det væsentlige er ligeværdig med en indenlandsk anlægsgodkendelse?
- d) Er retterne i en medlemsstat, hvor der verserer et negatorisk søgsmål, i tilfælde af, at den i spørgsmål 3 a) nævnte fortolkning af national ret er i strid med artikel 12 EF, forpligtet til at fortolke national ret fællesskabskonformt, således at ordene »anlæg, der er godkendt af myndighederne« omfatter såvel indenlandske anlægsgodkendelser som godkendelser, der er givet af myndighederne i andre medlemsstater?
- 4) a) Gælder det i artikel 10 EF fastsatte princip om loyalt samarbejde inden for fællesskabsrettens anvendelsesområde også i forholdet medlemsstaterne imellem?

- b) Følger det af dette princip om loyalt samarbejde, at medlemsstaterne ikke gensidigt må vanskeliggøre deres respektive udøvelse af offentlig myndighed eller endog forhindre den, og gælder dette navnlig i forhold til deres respektive afgørelser om planlægning, opførelse og drift af kerntekniske anlæg på deres område?
- c) Er retterne i en medlemsstat, for hvilke der er anlagt et negatorisk søgsmål, i tilfælde af at den i spørgsmål 4 a) nævnte fortolkning af national ret er i strid med artikel 10 EF, forpligtet til at fortolke national ret fællesskabskonformt, således at ordene »anlæg, der er godkendt af myndighederne« omfatter såvel indenlandske anlægsgodkendelser som godkendelser, der er givet af myndighederne i andre medlemsstater?»

Indledende bemærkning

55 Ifølge den østrigske regering har den forelæggende ret givet et ufuldstændigt billede af ABGB's § 364a. Af retspraksis fremgår det nemlig, at godkendelser, der er udstedt i Østrig, heller ikke omfattes af anvendelsesområdet for denne bestemmelse, når de er udstedt efter en procedure, der ikke giver partsstatus til naboen, eller hvor der foreligger påvirkning af eller alvorlig risiko for liv eller sundhed. Den af den forelæggende ret beskrevne forskellige behandling er derfor ikke godtgjort.

56 Land Oberösterreich gør gældende, at udtrykket »anlæg, der er godkendt af myndighederne« i ABGB's § 364a i modsætning til, hvad der fremgår af forelæggelsesafgørelsen, ligeledes kan finde anvendelse på godkendelser udstedt af en anden stats myndigheder. Dette er tilfældet, når skadevirkningen er folkeretligt tilladt, forudsætningerne for godkendelse i etableringslandet svarer til dem, der gælder i domstollandet, og ejeren af den truede ejendom kunne deltage i godkendelsesproceduren som

part. I det foreliggende tilfælde er det imidlertid ubestridt, at et atomkraftværk ikke kan godkendes i henhold til østrigsk ret, at den udstedte godkendelse til ČEZ hverken opfylder de tekniske normer eller de processuelle regler, der nu er gældende, og at Land Oberösterreich ikke kunne deltage i den pågældende godkendelsesprocedure.

- 57 Hertil bemærkes, at det dog ikke tilkommer Domstolen at udtale sig om fortolkningen af nationale bestemmelser. En sådan fortolkning henhører under de nationale domstoles enekompetence. Når Domstolen forelægges et præjudicielt spørgsmål af en national domstol, skal den derfor holde sig til den fortolkning af national ret, som den nationale domstol har beskrevet for den (jf. i denne retning bl.a. dom af 2.10.2008, sag C-360/06, Heinrich Bauer Verlag, Sml. I, s. 7333, præmis 15 og den deri nævnte retspraksis).

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 58 Som det fremgår af selve ordlyden af de præjudicielle spørgsmål, har den forelæggende ret formuleret disse ud fra den antagelse, at den afgørelse, som den eventuelt måtte blive foranlediget til at træffe med henblik på at pålægge ČEZ at tilpasse atomkraftværket Temelín eller endog at ophøre med dets drift i tilfælde af, at de krævede tilpasninger ikke kan gennemføres, har retskraft i alle medlemsstaterne på samme måde som afgørelser truffet i henhold til forordning nr. 44/2001.

59 Den tjekkiske regering gør i sit indlæg to indsigelser gældende mod en sådan antagelse.

60 For det første bestrider den tjekkiske regering, at bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse på en retsafgørelse som den påtænkte. Forordningens artikel 66, stk. 1, udelukker i princippet bestemmelsernes anvendelse, når der som i hovedsagen er anlagt retssager før forordningens ikrafttræden. Desuden finder ingen af de to undtagelser i forordningens artikel 66, stk. 2, anvendelse i denne sag. For det første blev hovedsagen ikke anlagt efter ikrafttrædelsen af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17) mellem de to pågældende stater, da Den Tjekkiske Republik ikke havde tiltrådt konventionen ved anlægget af hovedsagen. For det andet følger de østrigske retters kompetence i denne sag heller ikke af kompetencereglerne i forordningens kapitel II, men af en ren intern kompetenceregulering, der er baseret på sagsøgeren i hovedsagens bopæl.

61 For det andet gør den tjekkiske regering gældende, at selv hvis bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 fandt anvendelse, ville forordningens artikel 34, nr. 1), ifølge hvilken en retsafgørelse ikke kan anerkendes, såfremt en anerkendelse åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, finde anvendelse ved de tjekkiske retter i dette tilfælde.

62 Under hensyn til den besvarelse, der i det følgende gives på de af den forelæggende ret forelagte spørgsmål, er det ikke nødvendigt at træffe afgørelse om de af den tjekkiske regering rejste indsigelser eller mere generelt om fortolkningen af bestemmelserne i forordning nr. 44/2001.

Formaliteten med hensyn til de præjudicielle spørgsmål

- 63 Land Oberösterreich gør gældende, at de præjudicielle spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling af to grunde.
- 64 For det første bevirker spørgsmålenes uforholdsmæssige længde og den omstændighed, at de gengiver et stort antal argumenter og faktiske omstændigheder, at det er umuligt at fremkomme med klare besvarelser.
- 65 Domstolen finder dog, at de faktiske og retlige omstændigheder, der er gengivet i begrundelsen for forelæggelsesafgørelsen og i selve spørgsmålene, er af en sådan beskaffenhed, at de sætter den i stand til at udøve den kompetence, som den har fået tildelt.
- 66 For det andet hævder Land Oberösterreich, at der ikke er tilstrækkelig forbindelse mellem den i hovedsagen omtvistede situation og fællesskabsretten, således at de præjudicielle spørgsmål ikke er reelle men rent hypotetiske spørgsmål.
- 67 Det skal fremhæves, at spørgsmålet, om en situation som den i hovedsagen omhandlede er omfattet af de fællesskabsbestemmelser, som den forelæggende ret henviser til, er et spørgsmål om sagens realitet, som er forbundet med fortolkningen af disse, og derfor kan eventuel tvivl herom ikke påvirke de forelagte spørgsmåls antagelse til realitetsbehandling.
- 68 Det følger af det foregående, at den præjudicielle forelæggelse kan antages til realitetsbehandling.

Bedømmelse af, hvilke fællesskabsbestemmelser der kræver fortolkning

- 69 Den forelæggende ret anfører i forelæggelsesafgørelsen den tvivl, som den har med hensyn til, om ABGB's § 364a er forenelig med fællesskabsretten, henset til den forskelsbehandling, som bestemmelsen indfører, mellem på den ene side virksomheder, der har et anlæg, som er godkendt af myndigheder i Østrig, der ikke udsættes for et negatorisk søgsmål anlagt af naboer, i givet fald præventivt, med påstand om ophør med skadevirkninger, og på den anden side virksomheder som ČEZ, der har et anlæg, i dette tilfælde et atomkraftværk, som er blevet godkendt af en anden medlemsstats kompetente myndigheder, og som kan blive udsat for et sådant negatorisk søgsmål med påstand om ophør.
- 70 I denne henseende vurderer den forelæggende ret, at særligt fire bestemmelser i EF-traktaten kan være til hinder for en sådan forskelsbehandling, nemlig henholdsvis artikel 10 EF, 12 EF, 28 EF og 43 EF.

Indlæg for Domstolen

- 71 Med forbehold af de standpunkter, som ČEZ, den tjekkiske, den franske og den polske regering samt Kommissionen i øvrigt har fremført for så vidt angår de fire ovennævnte artikler i EF-traktaten, gør de gældende, at forskellige bestemmelser i Euratomtraktaten og lovgivning vedtaget på grundlag af denne er relevante for den af den forelæggende ret rejste problematik.
- 72 Kommissionens standpunkt er, at den i hovedsagen omhandlede forskellige behandling er forbudt i henhold til artikel 12 EF, og den gør bl.a. gældende, at forbuddet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet i denne bestemmelse udgør et generelt princip, der ligeledes finder anvendelse inden for rammerne af Euratomtraktaten, eller i det mindste at den omstændighed, at der er tale om en virksomhed henhørende under

Euratomtraktaten, taler for at anvende artikel 12 EF på denne. Artikel 30 EA-32 EA, direktiv 96/29 og artikel 37 EA viser særligt, at situationen i hovedsagen henhører under Euratomtraktaten.

73 Under retsmødet anførte Kommissionen bl.a. i denne henseende, at hvis en medlemsstat ikke tillader at imødekomme et negatorisk præventivt søgsmål med påstand om ophør med skadevirkninger, når påvirkningen hidrører fra en aktivitet, der er blevet administrativt godkendt, kan denne medlemsstat ikke tillade et sådant søgsmål, når den omtvistede aktivitet hidrører fra et atomkraftværk etableret i en anden medlemsstat, hvori det er blevet godkendt af myndigheder. En sådan forskellig behandling er ifølge Kommissionen ikke berettiget, bl.a. fordi en sådan godkendelse indikerer, at det på grundlag af ret ifølge Euratomtraktaten er blevet undersøgt grundigt, om grænseværdierne for udsættelse for ioniserende stråling i forbindelse med normal drift er overholdt, og at disse holdes under løbende kontrol.

74 Ifølge den tjekkiske regering bør artikel 30 EA-39 EA og artikel 7, 8 og 14 i konventionen om nuklear sikkerhed finde anvendelse på hovedsagen. De østrigske retters undersøgelse af godkendelsen af driften af atomkraftværket Temelín fra Rådet for nuklear sikkerhed, den nationale tjekkiske myndighed udpeget i henhold til nævnte konventions artikel 8, tilsidesætter ovennævnte bestemmelser, herunder de beføjelser, som denne nationale myndighed har fået tildelt, og dermed også artikel 192 EA. Bestemmelserne som sådan indebærer bl.a. en forpligtelse til gensidig tillid mellem medlemsstaterne for så vidt angår de af disse udstedte godkendelser og gennemførte inspektioner.

75 Under retsmødet gjorde ČEZ gældende, at en østrigsk rets bedømmelse af en godkendelse udstedt af den kompetente tjekkiske myndighed eller af atomkraftværket Temelíns sikkerhed griber ind i Den Tjekkiske Republiks kompetence, der er anerkendt i konventionen om nuklear sikkerhed, og er i strid med både denne konvention og loyalitetsprincippet nævnt i artikel 192 EA.

- 76 Den polske regering er af den opfattelse, at artikel 30 EA-39 EA, direktiv 96/29, særligt dets artikel 4, stk. 1, litra a), artikel 13, 44 og 45, samt konventionen om nuklear sikkerhed, herunder dens artikel 7, 14 og 15, fastsætter en harmoniseret minimumsstandard med hensyn til dosisgrænser for udledning af ioniserende stråling, som ethvert atomkraftværk skal overholde for at få en driftsgodkendelse. Disse bestemmelser fastsætter også gennemførelsen af systematiske sikkerhedsvurderinger og kontrol ved hjælp af analyse, overvågning, afprøvning og inspektion, der gør det muligt både for Kommissionen gennem inspektioner på stedet og oplysninger, som skal meddeles den, og for nabomedlemsstaterne gennem drøftelser mellem parterne og adgang til oplysninger at foretage en vurdering af atomkraftværkernes drift. Under disse forudsætninger skal den forelæggende ret begrænse sig til at undersøge, om ČEZ har en godkendelse for atomkraftværket Temelín. Enhver undersøgelse herudover er i strid med artikel 192 EA.
- 77 Den franske regering, der intervererede i sagen under den mundtlige forhandling, gør gældende, at der i denne sag skal tages hensyn til artikel 30 EA-32 EA, 33 EA, 35 EA, 37 EA og 38 EA læst i lyset af Domstolens praksis, samt direktiv 96/29, der særligt har til formål at fastsætte rammerne for beskyttelse af befolkningen mod den risiko, der er forbundet med nukleare anlæg.
- 78 Den franske regering tilføjer, at driftsbetingelserne for atomkraftværket Temelín var genstand for en dybtgående kontrol gennemført af Kommissionen under tiltrædelsesproceduren, og der blev ikke rejst tvivl om dets drift på det tidspunkt. Den franske regering henviser også til de inspektioner, som Kommissionen foretog, og dens gunstige udtalelse, jf. denne doms præmis 47 og 48.
- 79 Ifølge den franske regering er de rammer, der er indført med Euratomtraktaten, til hinder for, at en ret i en medlemsstat pålægger operatøren af et nukleart anlæg, som drives i en anden medlemsstat i overensstemmelse med de krav, der er fastsat i bestemmelserne vedrørende disse rammer, at tilpasse eller ophøre med driften af dette anlæg.

- 80 Som den franske og den polske regering desuden anførte under retsmødet, deler de Kommissionens synspunkt om, at princippet om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet i artikel 12 EF er et almindeligt princip, der også finder anvendelse på Euratomtraktatens område. Ifølge disse regeringer er princippet blevet tilsidesat i denne sag ved den forskellige behandling, der følger af ABGB's § 364a med hensyn til nukleare anlæg, som har en godkendelse udstedt i en anden medlemsstat end Republikken Østrig i overensstemmelse med normer, der har været genstand for minimumsharmonisering inden for Fællesskabet.

Domstolens bemærkninger

- 81 Den omstændighed, at en national ret rent formelt har udformet det præjudicielle spørgsmål under henvisning til bestemte fællesskabsretlige bestemmelser, er ikke til hinder for, at Domstolen oplyser denne ret om alle de fortolkningsmomenter, der kan være til nytte ved afgørelsen af den sag, som verserer for denne, uanset om den henviser til dem i sine spørgsmål (jf. bl.a. dom af 15.9.2005, sag C-258/04, Ioannidis, Sml. I, s. 8275, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis, og af 21.2.2006, sag C-152/03, Ritter-Coulais, Sml. I, s. 1711, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis). Det tilkommer Domstolen herved fra samtlige de oplysninger, der er fremlagt af den nationale ret, navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, at udlede de fællesskabsretlige elementer, som det under hensyn til sagens genstand er nødvendigt at fortolke (jf. bl.a. dom af 20.3.1986, sag 35/85, Tissier, Sml. s. 1207, præmis 9).
- 82 I det foreliggende tilfælde skal det bemærkes, at tvisten i hovedsagen nærmere bestemt omhandler spørgsmålet, om en industrimæssig virksomhed, der består i drift af et nukleart anlæg, kan fortsættes, og i givet fald hvilke tekniske krav der kan pålægges et sådant anlæg på grund af skadevirkninger eller risiko for skadevirkninger, som fast ejendom beliggende i en anden medlemsstat påstås at blive påført ved dens eventuelle udsættelse for ioniserende stråling fra dette anlæg.

- 83 En sådan industrimæssig virksomhed omfattes allerede på grund af sit formål i vidt omfang af Euratomtraktatens anvendelsesområde, og det er ubestridt, at denne traktat desuden indeholder et sæt regler netop til beskyttelse af befolkningen og miljøet mod ioniserende stråling.
- 84 Domstolen har desuden samme kompetence i henhold til artikel 234 EF og 150 EA til at fortolke bestemmelserne i EF-traktaten og Euratomtraktaten. Den omstændighed, at den forelæggende ret rent formelt har forelagt Domstolen spørgsmålene i henhold til artikel 234 EF og anmodet Domstolen om fortolkning af bestemmelser i EF-traktaten, er ikke til hinder for, at Domstolen giver denne ret alle de oplysninger, der kan være til nytte ved afgørelsen af den sag, som verserer for denne, herunder dem, som henhører under Euratomtraktaten, og som bevirker, at Domstolen træffer afgørelse i medfør af sin kompetence i henhold til artikel 150 EA (jf. i denne retning dom af 15.1.1986, sag 44/84, Hurd, Sml. s. 29, præmis 1 og 14).
- 85 Det bemærkes desuden, at artikel 305, stk. 2, EF udtrykkeligt angiver, at bestemmelserne i EF-traktaten ikke berører bestemmelserne i Euratomtraktaten.
- 86 I denne sag vil en undersøgelse af Euratomtraktatens principper og særlige bestemmelser og visse retsakter vedtaget med hjemmel heri vise sig, jf. den efterfølgende gennemgang, at kunne give en besvarelse af de forelagte spørgsmål.

Princippet om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet inden for Euratomtraktatens anvendelsesområde

Om et sådant princip eksisterer

- ⁸⁷ Det bemærkes, at artikel 12 EF, som der henvises til i det tredje præjudicielle spørgsmål, forbyder al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, inden for EF-traktatens anvendelsesområde.
- ⁸⁸ Selv om Euratomtraktaten ikke indeholder en udtrykkelig bestemmelse, der svarer til den nævnte artikel i EF-traktaten, forholder det sig dog således, som Domstolen allerede meget tidligt har anført, at princippet i artikel 12 EF er en del af Fællesskabets »principper«, og at reglen om national behandling udgør en af de grundlæggende juridiske bestemmelser blandt disse (jf. bl.a. dom af 21.6.1974, sag 2/74, Reyners, Sml. s. 631, præmis 15 og 24).
- ⁸⁹ Artikel 12 EF, der forbyder enhver forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, er desuden blot det konkrete udtryk for det almindelige lighedsprincip, som selv udgør et af de grundlæggende fællesskabsretlige principper (jf. i denne retning bl.a. dom af 8.10.1980, sag 810/79, Überschär, Sml. s. 2747, præmis 16, og af 19.3.2002, sag C-224/00, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 2965, præmis 14).
- ⁹⁰ Henset til det ovenfor anførte, forekommer det at være i strid med både formålet med og sammenhængen mellem traktaterne, hvis forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, der forbydes inden for EF-traktatens anvendelsesområde i henhold til artikel 12 EF, derimod accepteres inden for Euratomtraktatens anvendelsesområde.

- 91 Det må således antages, at selv om princippet om forbud mod enhver forskelsbehandling på grundlag af nationalitet inden for fællesskabsrettens anvendelsesområde kun er udtrykkeligt opstillet i artikel 12 EF, udgør det et almindeligt princip, der også kan finde anvendelse inden for rammerne af Euratomtraktaten.

Om der i hovedsagen foreligger en forskellig behandling på grundlag af nationalitet inden for Euratomtraktatens anvendelsesområde

- 92 For det første følger det af Domstolens faste praksis, at reglerne om ligebehandling mellem statsborgere og ikke-statsborgere ikke blot forbyder åbenlys forskelsbehandling begrundet i nationalitet eller hjemsted for så vidt angår selskaber, men desuden enhver form for skjult forskelsbehandling, der ved anvendelse af andre kriterier reelt fører til samme resultat (jf. bl.a. dom af 13.7.1993, sag C-330/91, Commerzbank, Sml. I, s. 4017, præmis 14, og dommen i sagen Kommissionen mod Italien, præmis 15).
- 93 I denne henseende fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at ABGB's § 364a bestemmer, at en virksomhed, der har et industrianlæg beliggende på østrigsk område, og som har en godkendelse udstedt af de kompetente østrigske myndigheder, i princippet ikke på grundlag af ABGB's § 364, stk. 2, kan være genstand for et negatorisk søgsmål med påstand om, at anlægget skal ophøre med at forårsage skadevirkninger på naboejendommene eller udsætte dem for risiko herfor. I en sådan situation kan ejeren af den berørte naboejendom til dette anlæg kun anlægge søgsmål om erstatning for den faktisk lidte skade, også selv om skaden er indtrådt som følge af omstændigheder, som der ikke blev taget hensyn til i forbindelse med myndighedernes godkendelse.
- 94 ABGB's § 364a sonderer således ikke med hensyn til hvilken type godkendt industrimæssig virksomhed, der drives på det anlæg, der er blevet meddelt en sådan godkendelse, og hvilke omstændigheder, der blev taget hensyn til i forbindelse med godkendelsesproceduren.

- 95 Den forelæggende ret anfører derimod, at en virksomhed, der ligesom ČEZ har et industrianlæg beliggende på en anden medlemsstats område, hvor det har fået alle de godkendelser, som er krævet, udstedt af denne medlemsstats myndigheder, kan gøres til genstand for et negatorisk søgsmål med påstand om ophør med skadevirkninger på grundlag af ABGB's § 364, stk. 2, uden at kunne gøre undtagelsen herom fastsat i ABGB's § 364a gældende.
- 96 Det er ubestridt, at virksomheder, der driver et anlæg beliggende i en anden medlemsstat end Republikken Østrig, sædvanligvis er virksomheder, som er etableret i denne anden medlemsstat.
- 97 Det følger heraf, at den forskellige behandling, som ABGB's § 364, stk. 2, og artikel 364a indfører til ugunst for anlæg, der har en administrativ godkendelse udstedt i en anden medlemsstat end Republikken Østrig, rent faktisk fører til det samme resultat som forskellig behandling på grundlag af nationalitet.
- 98 Da det er fastslået, at der foreligger forskellig behandling på grundlag af nationalitet, skal det for det andet afgøres, om den i denne sag er omfattet af Euratomtraktatens anvendelsesområde.
- 99 Selv om Euratomtraktaten ganske vist ikke indeholder et afsnit om anlæg til fremstilling af kerneenergi, indeholder traktatens afsnit II med overskriften »Bestemmelser til fremme af kerneenergiens udvikling« dog et kapitel 3 med overskriften »Sundhedsbeskyttelse«, der har til formål at sikre beskyttelsen af den offentlige sundhed i den nukleare sektor (jf. bl.a. dom af 29.3.1990, sag C-62/88, Grækenland mod Rådet, Sml. I, s. 1527, præmis 17).

- 100 Domstolen har ved flere lejligheder udtalt, at bestemmelserne i det nævnte kapitel 3 skal fortolkes vidt med henblik på at sikre deres effektive virkning (jf. bl.a. dom af 10.12.2002, sag C-29/99, Kommissionen mod Rådet, Sml. I, s. 11221, præmis 78). Domstolen har efter at have anført, at det nævnte kapitel 3 gennemfører artikel 2, litra b), EA, der pålægger Fællesskabet at »indføre ensartede sikkerhedsnormer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed og overvåge deres anvendelse«, bl.a. udtalt, at denne beskyttelse ikke kan sikres uden kontrol med kilderne til skadelig stråling (jf. dommen i sagen Kommissionen mod Rådet, præmis 76).
- 101 I præmis 72 i dommen i sagen Kommissionen mod Rådet fastslog Domstolen, der var blevet anmodet om at træffe afgørelse om rækkevidden af Fællesskabets kompetence i forbindelse med indgåelsen af konventionen om nuklear sikkerhed, at Fællesskabet har delt kompetence med medlemsstaterne for så vidt angår vedtagelsen i overensstemmelse med konventionens artikel 15 af alle nødvendige foranstaltninger for at sikre, at de ansattes og offentlighedens udsættelse for ioniserende stråling fra et nukleart anlæg i alle normale driftssituationer holdes på så lavt et niveau, som det er praktisk muligt, og at ingen enkeltpersoner udsættes for strålingsdoser, der overskrider de nationale dosisgrænser.
- 102 I præmis 82 i samme dom i sagen Kommissionen mod Rådet tilføjede Domstolen, at det af dens tidligere retspraksis kan udledes, at der ikke med henblik på fastlæggelsen af Fællesskabets beføjelser skal foretages en kunstig sondring mellem beskyttelsen af befolkningens sundhed og sikkerheden for kilderne til ioniserende stråling. Domstolen drog bl.a. heraf den slutning, at Fællesskabet råder over visse eksterne beføjelser inden for områderne omfattet af artikel 7, 14 og 16-19 i konventionen om nuklear sikkerhed, der omhandler henholdsvis godkendelsesordningen for opførelse og drift af nukleare anlæg, sikkerhedsvurdering og -kontrol, katastrofeberedskab, placering, udformning og opførelse af anlæggene og deres drift.
- 103 Særligt udtalte Domstolen med hensyn til artikel 7 i konventionen om nuklear sikkerhed, at Euratomtraktaten ganske vist ikke tillægger Fællesskabet kompetence til at give tilladelse til at opføre eller udnytte nukleare anlæg, men Fællesskabet har i henhold til artikel 30 EA-32 EA en lovgivningsmæssig kompetence til med henblik på at

sikre beskyttelse af sundheden at indføre en godkendelsesordning, som medlemsstaterne skal anvende. En sådan retsakt udgør således en foranstaltning, der supplerer de grundlæggende normer, som nævnes i artikel 30 EA (dommen i sagen Kommissionen mod Rådet, præmis 88 og 89).

104 I forbindelse med fortolkningen af artikel 37 EA, der er en bestemmelse, som skal anvendes for at hindre en mulig radioaktiv kontaminering af en anden medlemsstats vande, jord eller luftrum, fastslog Domstolen, at artikel 37 EA skal fortolkes således, at en medlemsstat skal forsyne Kommissionen med alle almindelige oplysninger vedrørende planer om bortskaffelse af radioaktivt spild, inden medlemsstatens kompetente myndigheder meddeler tilladelse til bortskaffelse. Domstolen nævnte i denne henseende den store betydning af de retningslinjer, som Kommissionen efter høring af ekspertgruppen kan give den pågældende medlemsstat, og som nøje kan undersøges af medlemsstaten under sådanne betingelser, at Kommissionens forslag kan tages i betragtning inden udstedelsen af tilladelsen (dom af 22.9.1988, sag 187/87, Saarland m.fl., Sml. s. 5013, præmis 12-16, og af 12.4.2005, sag C-61/03, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige, Sml. I, s. 2477, præmis 39).

105 Det følger af det foregående, at udstedelsen af administrative godkendelser til opførelse og drift af nukleare anlæg for så vidt angår den del af disse, der vedrører beskyttelse af befolkningens sundhed mod de farer, som er forbundet med ioniserende stråling, er omfattet af Euratomtraktatens anvendelsesområde.

106 Formålet med hovedsagen er at få fastlagt, om de fremkaldte virkninger eller risikoen for virkninger af den aktuelle eller fremtidige ioniserende stråling, der hidrører fra atomkraftværket Temelín, gør det berettiget, uanset de udstedte godkendelser til dette anlæg, at pålægge ČEZ at tilpasse anlægget eller endog lukke det for at forebygge eller hindre sådanne virkninger eller risici.

107 Det følger heraf, at den forskellige behandling, der er anført i denne doms præmis 97, hvad angår et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede er omfattet af Euratomtraktatens anvendelsesområde.

Om der foreligger en begrundelse

108 I overensstemmelse med Domstolens praksis er konstateringen i denne doms præmis 107 ikke tilstrækkelig til at konkludere, at de nævnte nationale bestemmelser er uforenelige med forbuddet mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet inden for Euratomtraktatens anvendelsesområde. Det skal desuden undersøges, om den omstændighed, at administrative godkendelser til nukleare anlæg beliggende i andre medlemsstater end Republikken Østrig ikke tages i betragtning i henhold til ABGB's § 364a, og at alene bestemmelserne i ABGB's § 364, stk. 2, finder anvendelse på disse, kan være begrundet i objektive hensyn, der er uafhængige af nationalitet, og om en sådan forskellig behandling i givet fald står i rimeligt forhold til det formål, der lovligt forfølges (jf. bl.a. i denne retning med hensyn til artikel 12 EF dommen i sagen Kommissionen mod Italien, præmis 20, samt dom af 5.6.2008, sag C-164/07, Wood, Sml. I, s. 4143, præmis 13, og af 16.12.2008, sag C-524/06, Huber, Sml. I, s. 9705, præmis 75).

109 Hvad angår de præjudicielle spørgsmål 1 b) og 2 b) er det tilstrækkeligt at anføre, at den østrigske lovgivers ønske om at tage hensyn til nationale erhvervsdrivendes interesser med udelukkelse af de interesser, som erhvervsdrivende etableret i andre medlemsstater har, ikke kan anerkendes som begrundelse for den forskellige behandling, som den i hovedsagen omhandlede lovgivning medfører. Lige så lidt som rent økonomiske mål kan begrunde en begrænsning af de grundlæggende principper om frie varebevægelser eller fri udveksling af tjenesteydelser (jf. bl.a. domme af 28.4.1998, sag C-120/95, Decker, Sml. I, s. 1831, præmis 39, og sag C-158/96, Kohll, Sml. I, s. 1931, præmis 41), kan de begrunde en forskelsbehandling på grundlag af nationalitet inden for Euratomtraktatens anvendelsesområde.

- 110 Med hensyn til begrundelsen om beskyttelse af liv eller sundhed, som den forelæggende ret henviser til, eller endog beskyttelse af miljø eller ejendomsret, som Land Oberösterreich også påberåber sig, synes disse hensyn ikke at kunne begrunde en forskellig behandling som den i hovedsagen omhandlede mellem godkendelser udstedt af østrigske myndigheder til industrianlæg beliggende i Østrig og godkendelser, der udstedes til et nukleart anlæg beliggende i en anden medlemsstat af dennes kompetente myndigheder.
- 111 I denne henseende skal det for det første fremhæves, at det fremgår af fjerde afsnit i Euratomtraktatens præambel, at de kontraherende parter »[tilstræbte,] at der gennemføres sådanne beskyttelsesforanstaltninger, der vil fjerne farerne for deres befolkningers liv og sundhed«. Artikel 2, litra b), EA anfører, at Fællesskabet til opfyldelse af sin opgave under de i denne traktat foreskrevne betingelser skal »indføre ensartede sikkerhedsnormer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed og overvåge deres anvendelse«.
- 112 Sådanne betingelser, der er angivet i artikel 30 EA-39 EA, som udgør kapitel 3 i afsnit II i Euratomtraktaten, har som tidligere anført af Domstolen til formål at sikre en konsekvent og effektiv beskyttelse af befolkningens sundhed mod risikoen ved ioniserende stråling, uanset hvilken strålingskilde og hvilke udsatte persongrupper der bliver tale om (dom af 4.10.1991, sag C-70/88, Parlamentet mod Rådet, Sml. I, s. 4529, præmis 13 og 14).
- 113 Artikel 30 EA-31 EA fastsætter særligt, at Fællesskabet efter udtalelse fra en videnskabelig ekspertgruppe vedtager grundlæggende normer til beskyttelse af befolkningens sundhed mod de farer, der er forbundet med ioniserende stråling.
- 114 Som det fremgår af artikel 33, stk. 1, EA, påhviler det hver medlemsstat at vedtage de love og administrative bestemmelser, der er egnede til at sikre overholdelsen af de grundlæggende normer fastlagt af Fællesskabet. Artikel 33, stk. 2, tillægger imidlertid

Kommissionen kompetence til at afgive alle henstillinger med henblik på at sikre en harmonisering af de gældende bestemmelser herom i medlemsstaterne. Som angivet af Domstolen kan en sådan beføjelse til at give henstillinger bl.a. udøves i forbindelse med den del af en udformning, opførelse eller drift af et nukleart anlæg, der gør det muligt at sikre overholdelsen af de grundlæggende normer. Medlemsstaterne skal desuden deltage i udarbejdelsen af disse henstillinger gennem de meddelelser, der er omhandlet i artikel 33, stk. 3, EA (dommen i sagen Kommissionen mod Rådet, præmis 105).

- 115 Disse grundlæggende normer, der bl.a. skal styres af princippet om optimering af beskyttelsen (jf. i denne retning dom af 25.11.1992, sag C-376/90, Kommissionen mod Belgien, Sml. I, s. 6153, præmis 27), og som er blevet ændret ved flere lejligheder for at tage hensyn til udviklingen i den videnskabelige viden om strålebeskyttelse, er fastsat i direktiv 96/29.
- 116 Som det fremgår af denne doms præmis 23-34, indeholder direktiv 96/29 også forskellige bestemmelser om godkendelsesordninger, overvågning, inspektion og intervention i en strålerelateret nødsituation, som medlemsstaterne skal indføre med hensyn til praksisser, der indebærer risiko fra ioniserende stråling for befolkningen.
- 117 For det andet skal det fremhæves, at Euratomtraktatens bestemmelser om sundhedsbeskyttelse ikke begrænser sig til at fastsætte grundlæggende normer, men desuden også indeholder et vigtigt aspekt vedrørende kontrol med overholdelsen af de grundlæggende normer og kontrol med radioaktivitetsmængden i atmosfæren, i vand og i jord.
- 118 Bestemmelserne i kapitel 3 i Euratomtraktatens afsnit II udgør et samlet hele, der tillægger Kommissionen relativt vide beføjelser med henblik på beskyttelse af befolkningen og miljøet mod risikoen for en radioaktiv forurening (jf. dommen i sagen Saarland m.fl., præmis 11, og i sagen Kommissionen mod Rådet, præmis 79).

- 119 Dette er navnlig formålet med artikel 35 EA-38 EA, der som tidligere anført af Domstolen tillægger Kommissionen betydelige beføjelser (dommen i sagen Kommissionen mod Det Forenede Kongerige, præmis 35).
- 120 Artikel 35 EA kræver således, at medlemsstaterne opretter de nødvendige anlæg til gennemførelse af en permanent kontrol med radioaktivitetsmængden i atmosfæren, i vand og i jord samt til gennemførelse af kontrol med overholdelsen af de grundlæggende normer.
- 121 I medfør af artikel 35, stk. 2, EA har Kommissionen ret til adgang til disse kontrolanlæg og kan føre tilsyn med deres funktion og effektivitet. Artikel 36 EA fastsætter desuden, at de kompetente nationale myndigheder regelmæssigt skal meddele Kommissionen oplysningerne vedrørende de i artikel 35 EA omhandlede kontrolforanstaltninger, for at Kommissionen kan være løbende underrettet om den mængde af radioaktivitet, som befolkningen kan antages at være udsat for.
- 122 Som det fremgår af denne doms præmis 47, foretog Kommissionen kontrolbesøg i Temelín i henhold til artikel 35 EA i 2004 og 2005.
- 123 Som det er anført i denne doms præmis 104, er formålet med artikel 37 EA at hindre en mulig radioaktiv kontaminering af en anden medlemsstats vande, jord eller luftrum. I henhold til denne bestemmelse skal en medlemsstat forsyne Kommissionen med alle almindelige oplysninger vedrørende planer om bortskaffelse af radioaktivt spild, inden medlemsstatens kompetente myndigheder meddeler tilladelse til bortskaffelse, således at medlemsstaten er i stand til nøje at undersøge de retningslinjer, som Kommissionen efter høring af ekspertgruppen måtte give den, under sådanne betingelser, at Kommissionens forslag kan tages i betragtning inden udstedelsen af tilladelsen.

- 124 Domstolen har tidligere understreget Kommissionens afgørende rolle på dette område, fordi alene Kommissionen har overblik over udviklingen på nuklearområdet inden for hele Fællesskabet (dommen i sagen Saarland m.fl., præmis 12 og 13).
- 125 Som anført i denne doms præmis 48 afgav Kommissionen i henhold til artikel 37 EA en udtalelse af 24. november 2005, i hvilken den konkluderede, at planen for bortskaffelse af radioaktivt affald af enhver form, som skyldes ændringer på atomkraftværket Temelín, hverken under normal drift eller i tilfælde af en ulykke af den type og størrelsesorden, som tages i betragtning i de almindelige oplysninger, vil kunne medføre radioaktiv forurening af betydning for sundheden i en anden medlemsstat hvad angår dens vande, jord eller luftrum.
- 126 Endelig tillægges Kommissionen ved artikel 38 EA beføjelse til for det første at rette henstillinger til medlemsstaterne vedrørende radioaktivitetsmængden i atmosfæren, i vand og i jord og for det andet i påtrængende tilfælde at udstede et direktiv, i hvilket den pålægger den pågældende medlemsstat, inden for en af Kommissionen fastsat frist, at træffe alle nødvendige forholdsregler for at undgå en overskridelse af de grundlæggende normer og for at sikre forskrifternes overholdelse. Hvis denne stat ikke inden for den fastsatte frist efterkommer Kommissionens direktiv, kan denne eller enhver interesseret medlemsstat, uanset bestemmelserne i artikel 141 EA og 142 EA, øjeblikkeligt indbringe sagen for Domstolen.
- 127 For det tredje bemærkes, at både Det Europæiske Atomenergifællesskab og dets medlemsstater har tiltrådt konventionen om nuklear sikkerhed, hvis formål ifølge dens artikel 1, nr. ii), bl.a. er »at skabe og fastholde en effektiv beskyttelse mod strålingsfare på alle nukleare anlæg for at beskytte enkeltpersoner, samfund og miljø mod de skadelige virkninger af ioniserende stråling fra sådanne anlæg«.

- 128 I denne henseende bestemmer konventionens artikel 15, at de kontraherende parter hver især skal træffe alle nødvendige foranstaltninger for at sikre, at de ansattes og offentlighedens udsættelse for stråling fra et nukleart anlæg i alle normale driftssituationer holdes på så lavt et niveau, som det er praktisk muligt.
- 129 Herudover bekræftes det i nr. iii) i konventionens præambel, at »ansvaret for den nukleare sikkerhed påhviler den stat, der har jurisdiktion over det nukleare anlæg«, mens konventionens artikel 7, stk. 2, anfører, at de kontraherende parter hver især navnlig skal indføre en lovgivning, som bl.a. skal indeholde en godkendelsesordning for nukleare anlæg og forbud mod drift af nukleare anlæg uden godkendelse, en ordning for lovfæstet inspektion og vurdering af nukleare anlæg for at sikre overholdelse af gældende forskrifter og af godkendelsens betingelser samt håndhævelse af gældende bestemmelser og godkendelsens vilkår.
- 130 For det fjerde bemærkes som anført i denne doms præmis 45 og 46, at Kommissionen i forbindelse med de førte forhandlinger om de ti nye medlemsstaters tiltrædelse af Den Europæiske Union den 1. maj 2004 evaluerede spørgsmålene om sikkerheden i kandidatlandenes nukleare anlæg, heriblandt atomkraftværket Temelín, hvilket førte til udarbejdelsen af fællesskabshenstillinger om forbedringer af dem med henblik på at bringe dem op på et nukleart sikkerhedsniveau, der kunne sammenlignes med det eksisterende nukleare sikkerhedsniveau i Den Europæiske Union for tilsvarende reaktorer. Kommissionen og Rådet har fulgt op på gennemførelsen af disse henstillinger.
- 131 Det skal ligeledes anføres, at i tilfælde af, at det beskyttelsessystem, som Euratomtraktaten indfører, ikke fungerer optimalt, har medlemsstaterne forskellige midler til rådighed for at få gennemført de nødvendige rettelser i denne henseende.

- 132 For det første giver artikel 32 EA enhver medlemsstat ret til at fremsætte en anmodning om at få de fastsatte grundlæggende normer revideret eller kompletteret i henhold til artikel 30 EA og 31 EA, og Kommissionen pålægges at behandle enhver anmodning herom.
- 133 Ifølge artikel 142 EA kan enhver medlemsstat, der finder, at en anden medlemsstat ikke har overholdt en forpligtelse, som påhviler den i henhold til Euratomtraktaten, indbringe sagen for Domstolen. I påtrængende tilfælde som beskrevet i artikel 38 EA kan sagen indbringes for Domstolen øjeblikkeligt.
- 134 Endelig fastsætter artikel 145 EA-149 EA ligesom de tilsvarende bestemmelser i EF-traktaten regler for domstolsprøvelse både af lovligheden af Rådets og Kommissionens retsakter og af tilfælde, hvor en af disse institutioner i strid med Euratomtraktaten undlader at træffe afgørelse.
- 135 Under disse omstændigheder finder Domstolen, at når en medlemsstat har vedtaget en intern bestemmelse, der ligesom ABGB § 364a — som anført af den forelæggende ret — forhindrer et negatorisk søgsmål med påstand om ophør med skadevirkninger, når den påståede påvirkning eller risiko for påvirkning hidrører fra et administrativt godkendt industrianlæg, kan medlemsstaten i princippet ikke udelukke godkendelser udstedt til nukleare anlæg beliggende i andre medlemsstater fra bestemmelsens anvendelsesområde og begrunde en sådan udelukkelse med ønsket om at beskytte liv, den offentlige sundhed, miljøet eller ejendomsretten.
- 136 Med en sådan udelukkelse tages der ikke hensyn til den omstændighed, at den relevante fællesskabslovgivning som beskrevet i denne doms præmis 111-134, hvori sådanne godkendelser indgår som en del, netop væsentligt bidrager til at sikre en sådan beskyttelse. Udelukkelsen findes ikke nødvendig ud fra beskyttelseshensyn, og derfor findes den heller ikke at opfylde kravet om proportionalitet.

Om forpligtelsen til at fortolke national ret på en måde, der sikrer, at den er forenelig med fællesskabsretten

137 Som det fremgår af spørgsmål 1 f), 2 f), 3 d), og 4 c), spørger den forelæggende ret også om, hvilke konsekvenser det kan have, at de nationale retters nuværende fortolkning af den i hovedsagen omhandlede lovgivning muligvis ikke er forenelig med fællesskabsretten.

138 I denne henseende bemærkes, at ifølge fast retspraksis, som har udviklet sig for så vidt angår artikel 10 EF, men som ligeledes finder anvendelse med hensyn til artikel 192 EA, gælder medlemsstaternes pligt i henhold til disse bestemmelser til at træffe alle almindelige eller særlige foranstaltninger, som er egnede til at sikre opfyldelsen af de forpligtelser, der følger af fællesskabsretten, for alle myndighederne i medlemsstaterne, herunder også domstolene inden for rammerne af deres kompetence. Således skal den nationale ret i videst muligt omfang fortolke den nationale lovgivning, den skal anvende, i overensstemmelse med fællesskabsrettens krav. Hvis en sådan overensstemmende anvendelse ikke er mulig, har den nationale ret pligt til at anvende fællesskabsretten fuldt ud og til at beskytte de rettigheder, som fællesskabsretten tillægger private, idet den om fornødent skal undlade at anvende enhver bestemmelse, der i den konkrete sag ville føre til et resultat, der er i strid med fællesskabsretten (jf. bl.a. dom af 4.2.1988, sag 157/86, Murphy m.fl., Sml. s. 673, præmis 11, og af 26.9.2000, sag C-262/97, Engelbrecht, Sml. I, s. 7321, præmis 38-40).

139 Henset til det ovenfor anførte, skal de forelagte spørgsmål besvares med, at princippet om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet inden for Euratomtraktatens anvendelsesområde er til hinder for anvendelsen af en medlemsstats lovgivning, såsom den i hovedsagen omhandlede, ifølge hvilken en virksomhed, der har de nødvendige administrative godkendelser for at drive et atomkraftværk beliggende på en anden medlemsstats område, kan være genstand for et retsligt negatorisk søgsmål

med påstand om ophør med skadevirkninger eller risiko for skadevirkninger på naboejendommene, som hidrører fra dette anlæg, hvorimod virksomheder, der har et industrianlæg beliggende i den medlemsstat, som er domstolslandet, og der har opnået en administrativ godkendelse, ikke kan være genstand for et sådant søgsmål og kun kan udsættes for et søgsmål med påstand om erstatning for de lidte skader på naboejendommen.

- ¹⁴⁰ Der skal desuden gives det svar, at den nationale ret i videst muligt omfang skal fortolke den nationale lovgivning, den skal anvende, i overensstemmelse med fællesskabsrettens krav. Hvis en sådan overensstemmende anvendelse ikke er mulig, har den nationale ret pligt til at anvende fællesskabsretten fuldt ud og til at beskytte de rettigheder, som fællesskabsretten tillægger private, idet den om fornødent skal undlade at anvende enhver bestemmelse, der i den konkrete sag ville føre til et resultat, der er i strid med fællesskabsretten.

Sagens omkostninger

- ¹⁴¹ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

- 1) **Princippet om forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet inden for Euratomtraktatens anvendelsesområde er til hinder for anvendelsen af en medlemsstats lovgivning, såsom den i hovedsagen omhandlede, ifølge hvilken en virksomhed, der har de nødvendige administrative godkendelser for at drive et atomkraftværk beliggende på en anden medlemsstats område, kan være genstand for et retsligt negatorisk søgsmål med påstand om ophør**

med skadevirkninger eller risiko for skadevirkninger på naboejendommene, som hidrører fra dette anlæg, hvorimod virksomheder, der har et industri-anlæg beliggende i den medlemsstat, som er domstolslandet, og der har opnået en administrativ godkendelse, ikke kan være genstand for et sådant søgsmål og kun kan udsættes for et søgsmål med påstand om erstatning for de lidte skader på naboejendommen.

- 2) Den nationale ret skal i videst muligt omfang fortolke den nationale lovgivning, den skal anvende, i overensstemmelse med fællesskabsrettens krav. Hvis en sådan overensstemmende anvendelse ikke er mulig, har den nationale ret pligt til at anvende fællesskabsretten fuldt ud og til at beskytte de rettigheder, som fællesskabsretten tillægger private, idet den om fornødent skal undlade at anvende enhver bestemmelse, der i den konkrete sag ville føre til et resultat, der er i strid med fællesskabsretten.

Underskrifter